Obraćanje posebnog predstavnika EU i visokog predstavnika Miroslava Lajčáka na 11. interparlamentarnom sastanku između Europskog parlamenta i bosanskohercegovačkih parlamentaraca

Dame i gospodo,

Prošle godine, kada je održan sastanak između parlamentaraca iz Europskog parlamenta i Bosne i Hercegovine, naša su zajednička nastojanja bila usmjerena ka postizanju prvoga ugovornog koraka ka integraciji u EU, odnosno potpisivanja Sporazuma o stabiliziranju i pridruživanju (SSP) s Europskom unijom.

Prije godinu dana, politička klima u zemlji bila je daleko od idealne. Međutim, suočeni s mogućnošću da zaostanu za drugim zemljama u regiji, ili pak da se europski put zatvori pred njima, politički lideri su se udružili i postigli dogovor o neriješenim pitanjima, što je dovelo do potpisivanja SSP-a u lipnju prošle godine.

To su uradili jer znaju da ogromna većina građana u cijeloj zemlji smatra da je napredak ka članstvu u Europskoj uniji jedina opcija za jačanje gospodarstva i bolji život građana.

Pa ipak, unatoč tom velikom koraku, unatoč mogućnostima koje su se otvorile zbog bližih odnosa s EU, bez obzira na dobijanje smjernica kako omogućiti građanima ove zemlje bezvizni režim sa Europskom unijom, unatoč prilikama da se unaprijede gospodarstvo i život građana Bosne i Hercegovine…

Unatoč svim tim prilikama, nakon što je potpisan SSP, daljnji napredak ka EU u suštini je zaustavljen. Umjesto napredovanja u okviru programa EU i rješavanja potrebnih pitanja, napredak je zamijenjen vrlo negativnim i neprijateljski nastrojenim političkim porukama i potezima. Lideri su često zloupotrebljavali kampanju koja je prethodila općinskim izborima u listopadu da bi slali takve poruke.

Kao rezultat toga, međusobne optužbe, zasnovane na nacionalizmu i sijanju straha, zaustavile su napredak. Očekivalo se da će, kad prođe predizborni period, političke stranke i njihovi predstavnici nastaviti da rade na osiguranju europske budućnosti Bosne i Hercegovine.

No, desilo se suprotno.

Kako drukčije objasniti činjenicu da je Vijeću ministara trebalo šest mjeseci da imenuje vršitelja dužnosti direktora Direkcije za europske integracije, najvažnije veze između BiH i institucija Europske unije? Situacija još uvijek nije riješena. I koliko je samo apsurdno da svo to vrijeme Bosna i Hercegovina nije imala veleposlanika pri Europskoj uniji?

Kako drukčije objasniti da nije bilo bukvalno nikakvog napretka u rješavanju prioriteta iz Europskog partnerstva u posljednjih šest mjeseci? Tijekom 2008. organi vlasti su usvojili samo sedam zakona od preko 125 kratkoročnih prioriteta.

Kako drukčije objasniti da su organi vlasti tako malo učinili na postizanju uvjeta za liberaliziranje viznog režima, osobito onih koji se tiču antikorupcijskih mjera i sigurnosti dokumenata? Kao rezultat toga, Bosna i Hercegovina već duže od godinu dana i u tom procesu bitno zaostaje za drugim zemljama u regiji.

Kako drukčije objasniti da stranke ponovno nisu postigle dogovor o proračunu prije nove godine i da u nacrt proračuna koji se razmatra nisu uključena sredstva za provedbu iste one regulative o reformi policije čije je donošenje otvorilo put za potpisivanje SSP-a?

I kada imate u vidu da u isto to vrijeme predsjedavajući Vijeća ministara BiH i ministar vanjskih poslova BiH izražavaju namjeru da se u sljedećih nekoliko mjeseci prijave za status kandidata u Europskoj uniji te da od EU očekuju pozitivan odgovor nekoliko mjeseci kasnije, može se samo zaključiti da su, nakon potpisivanja SSP-a, politički lideri povjerovali da su od EU dobili bjanko ček da nastave s procesom integracije bez obzira na to kakvi su im potezi. Da li je to znak političke zrelosti i odgovornosti? Da li je to partnerstvo koje EU može očekivati od institucija i lidera u Bosni i Hercegovini?

Moramo biti jasni kad je riječ o ovom procesu i važno je da ne bude zabluda. EU ne izdaje bjanko čekove. Niti kada je riječ o pridruživanju EU niti kada je riječ o ukidanju viza.

Nadalje, 2009. godina će biti od apsolutno ključne važnosti za odlučivanje o tome hoće li Bosna i Hercegovina ostati na putu europskih integracija ili neće biti dio grupe zemalja zapadnog Balkana koje napreduju ka članstvu u Europskoj uniji. Crna Gora je već aplicirala za članstvo u Europskoj uniji i čini se da bi tim putem uskoro mogla poći i Albanija. Srbija će brzo ostvariti napredak kada riješi pitanje suradnje s Haaškim tribunalom. Mogućno je da će Europska unija u narednih nekoliko mjeseci odlučivati o ovim aplikacijama, tako da bi

Bosni i Hercegovini trebalo biti u interesu da se pridruži ovoj grupi zemalja i ostvari solidan uspjeh u tom pogledu.

Bosna i Hercegovina je pitanje europske integracije proglasila svojim strateškim ciljem. To znači da institucije Bosne i Hercegovine, prije svega Vijeće ministara i Parlamentarna skupština, imaju odgovornost da kritički analiziraju svoj rad u prošloj godini i nametnu liderski stav koji je potreban za postizanje kompromisa i ostvarivanje napretka u ispunjavanju programa europske integracije u 2009. godini.

Dozvolite mi da se kratko osvrnem na rad ovih institucija tijekom prošle godine.

U svom Izvješću o postignutom napretku iz 2008. godine, Europska komisija je utvrdila da je postignut samo ograničeni uspjeh na putu europskih integracija, i to najviše zbog malog broja usvojenih zakona.

Na primjer, Vijeće ministara je u 2008. godini usvojilo manje od 50% nacrta zakona i izmjena i dopuna zakona koje je predvidjelo svojim planom rada.[1] Nadalje, niz značajnih odluka i zakona je trenutačno blokiran na razini izvršnih organa vlasti, te se stoga ne upućuje u Parlamentarnu skupštinu na razmatranje. Ključne odluke o pitanjima kao što je Strategija provedbe Aneksa 7 mjesecima čekaju na usvajanje na razini Vijeća ministara BiH.[2] Dok neke druge inicijative, kao što su Strategija i akcijski plan za sprječavanje pranja novca, Inovirana strategija i akcijski plan za borbu protiv korupcije, uključivši i uspostavu Antikorupcijskog tijela, što je preduvjet za liberaliziranje viznog režima, isuviše sporo prelaze iz faze razmatranja na razini radne grupe do Vijeća ministara.

U svjetlu nedavne krize s plinom, još jedan značajan primjer je Zakon o plinu BiH, čije usvajanje zahtijeva Europsko partnerstvo i oko kojeg su se predsjedavajući Vijeća ministara BiH i entitetski premijeri usuglasili 6. studenoga 2008.

godine u Banjaluci, što je dio inicijative da se osigura energetska neovisnost i usuglašena politika o pouzdanim izvorima energije u okviru BiH. Ovaj zakon se već godinama nalazi u proceduri na razini radne grupe. Napredak nije ostvaren ni u utvrđivanju i usvajanju sveobuhvatne energetske strategije. Ove dugogodišnje obveze Bosne i Hercegovine se često pojavljuju u izvješćima o postignutom napretku koje priprema Europska komisija.

Sasvim je jasno da je mali broj usvojenih zakona na razini Vijeća ministara BiH utjecao na sposobnost Parlamentarne skupštine BiH da tijekom prošle godine usvoji veći broj zakona. Međutim, kada uzmemo u obzir da se Dom naroda tijekom proteklih šest mjeseci sastao samo **četiri puta**, jasno je da i Parlament snosi jednaku krivicu za nepostizanje napretka.

Također postoji niz zakona koji se već izvjesno vrijeme nalaze u parlamentarnoj proceduri. Na primjer, Zakon o civilnoj kontroli kretanja naoružanja i vojne opreme je u parlamentarnoj proceduri već više od devet mjeseci. Stoga EUFOR i dalje obavlja dio osnovnih nadležnosti koje su trebale preuzeti oružane snage Bosne i Hercegovine.

Još jedan problem je nepostojanje učinkovite suradnje između ministarstava i Parlamenta, pa čak i u pitanjima koja se odnose na europske integracije. Primjerice, poznato mi je da se Povjerenstvo za europske integracije još ne bavi konkretnim zakonodavnim pitanjima vezanim za europske integracije.

Također brine i činjenica da ne postoji zvanična koordinacija zakonodavnih aktivnosti između državnog i entitetskih parlamenata. Država i entiteti i dalje usvajaju zakone bez ikakvog međusobnog koordiniranja. Zabrinjava i činjenica da Republika Srpska ne koordinira proces europske integracije s organima vlasti na državnoj razini i drugim organima vlasti u BiH. Ovo nepostojanje koordinacije jasno pokazuje da organi vlasti Republike Srpske ne poštivaju prioritete pridruživanja EU i njihov pokušaj da pregovaraju o prioritetima iz Europskog

partnerstva, kao što je, recimo, usvajanje Zakona o državnoj pomoći koji je nedavno donijela Vlada Republike Srpske, što pokazuje jasno nerazumijevanje procesa europskih integracija. Jasno je da ovo otežava postizanje napretka na putu ka EU.

Osim toga, postoje indicije koje pokazuju da političke stranke podržavaju ključne zakone putem svojih predstavnika u vlasti, da bi na kraju odbacili te iste zakone kada se nađu pred Parlamentom. Ovo nije odgovorno vođenje politike kakvo se očekuje od zemlje koja želi napredovati na putu ka Europskoj uniji.

Jedan takav primjer je Zakon o Agenciji za razvoj informatičkog društva BiH, jedan od uvjeta iz Studije izvodljivosti, te Europskog partnerstva.

Vijeće ministara je u srpnju 2008. godine jednoglasno usvojilo ovaj zakon, da bi ga potom u Parlamentarnoj skupštini BiH osporili predstavnici istih stranaka koje su ga prethodno podržale. Bez obzira na intenzivna nastojanja u međuvremenu kako bi se zakon izmijenio i prilagodio u sukladnosti sa zahtjevima Vlade RS, ovaj zakon još uvijek čeka na usvajanje pred Parlamentarnom skupštinom. Danas bi trebao biti razmatran na sjednici Zastupničkog doma BiH, ali male su šanse da će biti usvojen ukoliko ne dođe do usuglašavanja političkih stavova.

Ovo je samo jedan od preko pedeset kratkoročnih i srednjoročnih zakonskih prioriteta definiranih u Europskom partnerstvu sa Bosnom i Hercegovinom.

Ovo je realnost kada se govori o ozbiljnosti institucija Bosne i Hercegovine u namjeri da se uhvate u koštac sa pitanjima vezanim za proces europskih integracija. Postoji jasno nesuglasje između iskazane opredijeljenosti ka programu EU i konkretnih mjera koje poduzimaju politički lideri i odgovarajuće institucije.

Bez obzira na to, uvjeren sam da institucije *jesu* sposobne

ostvariti značajan napredak u realiziranju prioriteta za 2009. godinu, *ako* političari budu u stanju izbjeći negativnu retoriku ili postupke koji dovode do sukoba i fokusiraju se na prednosti koje mogu donijeti građanima. Međutim, u tom smislu bit će neophodna temeljita promjena u političkom životu.

Značajan je podatak da je više od *polovice* zakona koje je Vijeće ministara usvojilo u 2008. godini usvojeno u prosincu, nakon ozbiljnih kritika od strane domaćih nevladinih organizacija zbog sporosti u radu.

Dakle, što bi trebali biti ključni prioriteti za 2009. godinu?

Naravno, stranke će morati naporno raditi kako bi ispunile preostala dva cilja koje je utvrdio Upravni odbor Vijeća za provedbu mira za tranziciju Ureda visokog predstavnika u Ured posebnog predstavnika Europske unije. Ovo mora biti ključni prioritet u narednim mjesecima!

Ova dva pitanja, rješavanje pitanja državne imovine, te pronalaženje održivog rješenja za Brčko predstavljaju suštinske elemente koji će pokazati da su politički lideri u Bosni i Hercegovini dovoljno zreli da donose odluke o ključnim pitanjima u zemlji.

Sporazum između tri politička lidera postignut u studenom u Prudu i kasnije dopune tog sporazuma predstavljaju značajan pomak. Ali mnogo će važnije biti konkretne zakonske inicijative koje budu poduzete, te kompromisi postignuti kako bi se uspješno riješili ovi problemi u praksi.

Još će značajnije biti mjere koje je potrebno poduzeti kako bi Bosna i Hercegovina osigurala svoje mjesto skupa s drugim zemljama u regionu na putu ka članstvu u Europskoj uniji. U tom pogledu bit će potreban ozbiljan i koordiniran pristup u rješavanju prioriteta Europskog partnerstva.

Osim toga, ova godina nudi mogućnost da se počne rješavati

pitanje neophodne ustavne reforme. Važno je da ovaj proces kvalitetno koordiniraju i da njime upravljaju politički lideri, nadležne institucije i drugi relevantni akteri u Bosni i Hercegovini. Naravno, međunarodna zajednica je spremna da pomogne u ovom procesu.

Ponavljam, ne želim se osvrtati na prošlost, već samo želim uputiti apel i poziv na akciju. Ove godine, zapadni Balkan i budućnost zemalja u regiji u vrhu su prioriteta programa EU. Ali u konačnici, država je ta koja nosi odgovornost i izabrani zvaničnici su ti koji moraju osigurati da Bosna i Hercegovina ne zaostane za drugima.

Stoga je ovaj susret između Europskog parlamenta i Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine toliko značajan. Današnji sastanak, koji se održava na početku nove godine, trebao bi biti prekretnica u aktivnostima organa vlasti. Bosna i Hercegovina će morati povećati uspješnost u radu ako ne želi zaostajati za drugim zemljama regije na putu ka EU.

Drago mi je i čast mi je što imam priliku obratiti vam se i pozivam parlamentarce iz EU i Bosne i Hercegovine da pokrenu otvoren i iskren dijalog o izazovima europskih integracija i izuzetnim prednostima koje će ovaj proces donijeti.

---

[1]Od 102 planirana zakona, odnosno amandmana na postojeće zakone, Vijeće ministara BiH je usvojilo 28 novih zakona i 16 grupa amandmana na postojeće zakone.

[2]Revidirana strategija Bosne i Hercegovine za provedbu Aneksa VII Daytonskog mirovnog sporazuma dostavljena je Vijeću ministara BiH 29. listopada i do sada još uvijek nije stavljena na dnevni red.